

**Sprievodca
právami pacienta na
sociálnu a zdravotnú
starostlivosť
2017**

AOPP

Asociácia na ochranu práv
pacientov SR, o. z.

Obsah

1. Čo je AOPP
2. Kontakt
3. Účel informačnej brožúry
4. Charta práv pacientov v Slovenskej republike
5. Inštitúcie a ich agendy

5.1 Zdravotné poisťovne

- 5.1.1 Kúpeľná liečba
- 5.1.2 Ako postupovať, ak má pacient záujem zmeniť svoju zdravotnú poisťovňu
- 5.1.3 Doplatky za lieky - limit spoluúčasti
- 5.1.4 Podmienky preplácania liekov neregistrovaných alebo ne dostupných na Slovensku
- 5.1.5 Ako postupovať v prípade, ak nemá zdravotná poisťovňa pacienta uzatvorenú zmluvu s lekárom pacienta
- 5.1.6 Na akú zdravotnú starostlivosť má pacient nárok, v prípade, ak je dlžníkom na zdravotnom poistení
- 5.1.7 Kontakty na ZP

5.2 Sociálna poisťovňa

- 5.2.1 Invalidita a invalidný dôchodok
- 5.2.2 Kontak na SP

5.3 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

- 5.3.1 Ťažké zdravotné postihnutie
- 5.3.2 Hmotná núdza
- 5.3.3 Kontakt na ÚPSVaR

5.4 Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

- 5.4.1 Poplatky vyberané v ambulanciách lekárov

- 5.4.2 Rozsah a podmienky úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín
- 5.4.3 Kontakt MZ SR

5.5 Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

- 5.5.1 Čo nespadá do kompetencie ÚDZS
- 5.5.2 Kontakt na ÚDZS

5.6 Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

- 5.6.1 Povinnosti zdravotníckych pracovníkov vo vzťahu k pacientovi
- 5.6.2 Poučenie a informovaný súhlas
- 5.6.3 Zdravotná dokumentácia a zverejňovanie údajov
- 5.6.4 Môže si pacient vybrať lekára?
- 5.6.5 Recept na lekárske predpis
- 5.6.6 Domáhanie sa práv pacienta v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a služieb s tým súvisiacich
- 5.6.7 Kedy sa obrátiť profesnú komoru zdravotníckeho pracovníka

5.7 Vyšší územný celok – VÚC

- 5.7.1 Zariadenia sociálnych služieb a opatrovanie

5.8 Samospráva miest a obcí

- 5.8.1 Ďalšie sociálne služby

5.9 Zamestnávateľ

- 5.9.1 Návšteva u lekára
- 5.9.2 Sprevádzanie príbuzného u lekára
- 5.9.3 Ošetrovanie chorého člena rodiny
- 5.9.4 Práceschopnosť
- 5.9.5 Preradenie na inú prácu
- 5.9.6 Výhody zamestnávania invalidných ľudí
- 5.9.7 Hľadanie práce

1. Asociácia na ochranu práv pacientov SR

AOPP je prvou patientskou platformou na Slovensku, ktorá združuje špecifické patientske organizácie podľa jednotlivých diagnóz. Ochráňa práva pacientov už viac ako 15 rokov. Poskytuje im zdravotnícke, sociálne a právne poradenstvo. Informuje verejnosť o právach a povinnostiach pacientov, ako aj o fungovaní systému zdravotnej starostlivosti. Podieľa sa na tvorbe slovenskej a európskej legislatívy. Reprezentuje slovenské patientske organizácie v Európskom patientskom fóre a v Medzinárodnej aliancii patientskych organizácií.

Poslanie

Poslaním AOPP je chrániť práva, obhajovať a presadzovať záujmy pacientov, zdravotne postihnutých a sociálne znevýhodnených fyzických osôb, a to v oblasti sociálnej, zdravotnej, vzdelávacej, kultúrnej a spoločenskej.

2. Kontakt

Asociácia na ochranu práv pacientov

Prešovská 39
821 08 Bratislava II
tel: 0910 904 634

www.aopp.sk
facebook.com/aoppsr
aopp@aopp.sk

3. Účel informačnej brožúry

Cieľom tejto informačnej brožúry je napomôcť pacientom zorientovať sa v inštitúciách, ktoré zastrešujú, koordinujú, kontrolujú alebo regulujú poskytovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

Zároveň tento informačný materiál vysvetľuje pacientom aké agendy/životné situácie pacienta dané inštitúcie pokrývajú. Poskytuje mu aj stručný prehľad možností pomoci v sociálnej oblasti, ako aj prehľad práv v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti. Brožúra uvádza aj základné kontakty na inštitúcie a ďalšie zdroje informácií.

Problematika práv pacienta na sociálnu a zdravotnú starostlivosť je však natoľko rozsiahla, že nie je možné ju celú a detailne obsiahnuť v tejto brožúre. Preto brožúra ponúka len základné informácie a nasmerovanie, kde môže pacient nájsť podrobnejšie informácie. Rovnako nie je vzhľadom na neustálu zmenu a novelizáciu právnych predpisov možné predpokladať, nakoľko budú odpovede na otázky aktuálne po uplynutí niekoľkých mesiacov, prípadne rokov používania brožúry.

Informácie v tejto brožúre vychádzajú zo znení zákonov účinných k 01.04.2017.

V prípade nejasností alebo otázok na konkrétne situácie, môže pacient zavolať na bezplatné linky alebo napísať na emailové adresy jednotlivých inštitúcií, ktoré sú uvedené v závere každej podkapitoly.

V prípade ďalších otázok je možné kontaktovať aj poradňu AOPP na emailovej adrese poradna@aopp.sk a telefónnom čísle 0903 711 117.

4. Charta práv pacientov v Slovenskej republike

Vláda Slovenskej republiky 11. apríla 2001 uznesením č. 326 prijala Chartu práv pacientov v Slovenskej republike.

Preambula

Zdravie je jednou z najdôležitejších ľudských hodnôt. Podľa definície Svetovej zdravotníckej organizácie je zdravie stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody a nielen neprítomnosť choroby alebo postihnutia.

Každý je zodpovedný za ochranu a podporu vlastného zdravia, ale zároveň sa očakáva, že spoločnosť pre to zabezpečí primerané podmienky.

Každý má právo na zdravé životné podmienky a zdravé životné prostredie, na ochranu zdravia, na zdravotnú starostlivosť a zodpovedajúcu pomoc v prípade choroby, ohrozenia chorobou alebo ak je poškodenie zdravia trvalé.

Pod ochranou zdravia treba chápať prevenciu a predchádzanie poškodenia zdravia. Obnova zdravia je liečebný proces vrátane rehabilitácie (dlhodobá obnova zdravia).

Jednotlivé práva pacientov v zdravotnej starostlivosti sa zakladajú na práve človeka na ľudskú dôstojnosť, sebaurčenie a autonómiu.

Právo na zdravotnú starostlivosť sa definuje ako právo na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti uhrádzanej z prostriedkov verejného zdravotného poistenia a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, ktoré sú v štáte dostupné.

Každý má mať právo na prístup k takému štandardu zdravotnej starostlivosti, ktorý je v súlade s právnymi predpismi platnými v Slovenskej republike a so súčasným stavom lekárskej vedy.

Pri uplatňovaní práv možno pacientov podrobiť iba takým obmedzeniam, ktoré sú v súlade s Deklaráciou ľudských práv.

Právo na zodpovedajúcu kvalitu zdravotnej starostlivosti znamená, že práca zdravotníckych pracovníkov musí byť na vysokej profesionálnej úrovni. Cieľom zdravotníckej legislatívy je zaručiť, aby právne predpisy odrážali uvedené princípy.

Ľudské práva a slobody pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti

Článok 1

1. Každý má právo, aby sa jeho základné ľudské práva a slobody pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti rešpektovali.

2. Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti sa zakazuje akákoľvek diskriminácia z dôvodu rasy, farby pleti, pohlavia, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu, sexuálnej orientácie alebo iného postavenia.

Všeobecné práva pacientov

Článok 2

1. Pacient má právo na takú ochranu zdravia vrátane prevencie, akú zaručujú právne predpisy upravujúce zdravotnú starostlivosť.

2. Pacient má právo usilovať sa dosiahnuť najvyššiu možnú úroveň zdravia.

3. Pacient má právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti na základe svojho zdravotného stavu a podľa stupňa zdravotného postihnutia. Štát vytvára podmienky na to, aby sa zdravotná starostlivosť poskytovala na odbornej úrovni, plynulo, sústavne a aby bola dostupná.

4. Pacient má právo na rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti.

5. Pacient má právo na výber a zmenu lekára a zdravotníckeho zariadenia s výnimkou obmedzení, ktoré ustanovuje osobitný zákon.

6. Pacient má v prípade vážneho ohrozenia života alebo zdravia právo na lekárske ošetrenie v ktoromkoľvek čase v najbližšom zdravotníckom zariadení.

7. Pacient má právo na to, aby ho lekár poskytujúci ambulantnú zdravotnú starostlivosť v prípade potreby odoslal na vyšetrenie k lekárovi poskytujúcemu špecializovanú a následnú zdravotnú starostlivosť.

8. Pacient má právo zúčastňovať sa na procese zdravotnej starostlivosti, spolurozhodovať o jej poskytovaní a liečení.

9. Pacient má právo na zdravotnú starostlivosť, ktorá sa vyznačuje vysokou profesionálnou úrovňou, využívaním modernej techniky, ale aj dôstojným, etickým a humánnym prístupom.

Každý, kto je telesne alebo duševne chorý alebo postihnutý alebo kto je ohrozený takýmto stavom, sa považuje za pacienta a má právo na preventívnu starostlivosť, diagnostiku a liečbu v záujme obnovy zdravia alebo zmiernenia následkov takéhoto stavu alebo zabránenia ďalšieho zhoršovania stavu.

Článok 3

Informácie o poskytovaných zdravotníckych službách a dostupnej liečbe sú verejné, aby ich mohol využívať každý na základe princípov uvedených v článku 1 a článku 2.

1. Pacient má právo byť jemu zrozumiteľným spôsobom informovaný o svojom zdravotnom stave vrátane povahy choroby a potrebných zdravotných výkonoch. V prípade maloletých pacientov alebo pacientov pozbavených spôsobilosti na právne úkony, prípadne s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony je potrebné zvoliť vhodnú formu informácie a informovať zákonného zástupcu.

2. Pacient má právo byť informovaný o výške úhrady za poskytnutú zdravotnú starostlivosť vrátane nákladov na lieky a zdravotnícke pomôcky, ktoré uhrádza. Zdravotnícke zariadenie je povinné umiestniť na viditeľnom mieste cenník zdravotných výkonov, ktoré uhrádza pacient.

3. Pacient má právo nebyť informovaný v prípade, že o to požiada. Vyhlásenie pacienta, že si neželá byť informovaný, je potrebné urobiť v písomnej alebo inak preukázateľnej forme. Ak pacient odmietne úplné poučenie, lekár je povinný poskytnúť mu vhodné poučenie. Spôsob poučenia pacienta sa zaznamená do zdravotnej dokumentácie.

4. Pacient alebo jeho zákonný zástupca má právo nahliadať do zdravotnej dokumentácie a robiť si z nej na mieste výpisky.

5. Pri prepustení zo zdravotníckeho zariadenia má pacient právo vyžiadať si písomnú správu o poskytnutej zdravotnej starostlivosti v rozsahu, ktorý stanovuje odborné usmernenie.

6. V prípade úmrtia pacienta má právo nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie manžel, manželka, plnoleté osoby, ktoré s ním žili v čase úmrtia v spoločnej domácnosti a plnoleté deti; ak deti nie sú, tak rodičia.

Článok 4

1. Informovaný súhlas pacienta je podmienkou každého diagnostického a liečebného výkonu.

2. Pacient má právo odmietnuť alebo prerušiť zdravotný výkon s výnimkou prípadov ustanovených platnými právnymi predpismi.

3. Ak sa súhlas pacienta nedá získať a zdravotný výkon je nevyhnutný a neodkladný, možno tento výkon urobiť aj bez jeho súhlasu.

4. Odobrať orgány z tela živého darcu za účelom ich prenosu do tela inej osoby v záujme liečenia možno len vtedy, ak je darca plne spôsobilý na právne úkony a ak s takýmto odberom vyjadril svoj súhlas písomnou formou. Svoj súhlas môže darca pred odberom kedykoľvek odvolať.

5. Odobrať orgány z tiel mŕtvych na účely transplantácie alebo vedeckovýskumné ciele možno iba vtedy, ak osoba počas svojho života neurobila písomné alebo inak preukázateľné vyhlásenie, že s týmto zásahom do svojej telesnej integrity nesúhlasí.

6. Informovaný súhlas v písomnej forme je podmienkou zaradenia pacienta do vedeckovýskumných štúdií a zaradenia do vyučovania klinických predmetov. Tento súhlas môže pacient kedykoľvek odvolať.

Článok 5

1. Za maloletého pacienta alebo pacienta s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony alebo pacienta pozbaveného spôsobilosti na právne úkony udeľuje súhlas jeho zákonný zástupca alebo opatrovník alebo osoba, ktorá má maloletého v pestúnskej starostlivosti.

2. Ak súhlas pacienta s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony alebo súhlas zákonného zástupcu pacienta pozbaveného spôsobilosti na právne úkony nemožno dosiahnuť, je potrebný na zdravotný výkon súhlas odborného konzília. Tento zdravotný výkon možno urobiť aj bez tohto súhlasu, keď je bezprostredne ohrozený život pacienta.

Dôvernosť

Článok 6

1. Všetky informácie o zdravotnom stave pacienta, diagnózach, liečbe a prognóze a aj všetky ostatné informácie osobného charakteru sú dôverné počas života pacienta aj po jeho smrti. Právo na dôvernosť údajov a na ich ochranu sa týka tak obdobia ich spracovania, ako aj výmeny údajov, zahrňujúc právo ochrany údajov a informácií aj v počítačovej forme.

2. Údaje zo zdravotnej dokumentácie možno poskytnúť na základe písomného odôvodneného vyžiadania prokurátorovi, vyšetrovateľovi, policajnému orgánu alebo súdu formou výpisov.

3. Zdravotnícke zariadenie uchováva kompletnú zdravotnú dokumentáciu o pacientovi 20 rokov po úmrtí pacienta.

4. Informácie o pacientovi a prístup k jeho zdravotnej dokumentácii sa môžu poskytnúť pre štatistické a vedecké účely v súlade s platnými právnymi predpismi.

Liečba a starostlivosť

Článok 7

Každý má právo na takú zdravotnú starostlivosť, akú vyžaduje jeho zdravotný stav, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a aktivít na podporu zdravia. Zdravotná starostlivosť musí byť dostupná a poskytovať sa na princípe rovnosti, bez diskriminácie a podľa finančných, ľudských a materiálnych zdrojov v spoločnosti.

1. Pacient má právo vedieť základné údaje (meno a priezvisko) o pracovníkoch v zdravotníctve, ktorí sa o neho starajú a liečia ho.

2. Po prijatí do zdravotníckeho zariadenia sa vyšetrenie, liečba a prípadný pobyt pacienta v zdravotníckom zariadení uskutočňuje v súlade so zásadami práva na ľudskú dôstojnosť a na zachovanie intimity pacienta. Zdravotné výkony sa zo strany zdravotníckych pracovníkov poskytujú v súlade so zásadami etického a dôstojného prístupu.

3. Pacient má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti s ohľadom na jeho zdravotný stav v dohodnutom alebo v primeranom čase podľa dohodnutých a odsúhlasených podmienok v čo najkratšom čase, ak ide o akútny alebo život ohrozujúci stav.

4. Po dohode so zdravotníckym zariadením má žena právo, aby s ňou pri pôrode bola dospelá osoba, ktorú si vyberie.

5. Pacient má právo na primerané pokračovanie liečby vrátane spolupráce medzi rôznymi zdravotníckymi zariadeniami.

6. Pacient má právo využívať podporu svojej rodiny a priateľov počas poskytovania zdravotnej starostlivosti pri dodržiavaní podmienok ustanovených zdravotníckym zariadením.

7. Ak pominú dôvody na ďalší pobyt pacienta v zdravotníckom zariadení, pacient musí byť informovaný o dôvodoch svojho prepustenia alebo presunu do iného zdravotníckeho zariadenia a o ďalšom liečebnom postupe spôsobom, ktorý je v súlade s platnými právnymi predpismi.

8. Ak je do ústavnej starostlivosti prijaté dieťa mladšie ako šesť rokov, možno s ním prijať na základe odporúčania jeho ošetrojúceho lekára aj sprievodcu. Pri prijatí dieťaťa staršieho ako šesť rokov a dieťaťa do skončenia povinnej školskej dochádzky možno po posúdení jeho psychického a fyzického stavu prijať s ním na základe odporúčania jeho ošetrojúceho lekára a so súhlasom revízneho lekára aj sprievodcu. Pobyt sprievodcu sa považuje za ústavnú starostlivosť.

Článok 8

1. Pacient má právo v nevylečiteľnom štádiu choroby na takú úľavu a zmiernenie bolesti, ktoré zodpovedajú súčasným vedomostiam a možnostiam zdravotnej starostlivosti o umierajúcich.
2. Nevylečiteľne chorý a umierajúci pacient má právo na humánnu starostlivosť.
3. Pacient má právo, aby ho v posledných chvíľach života sprevádzala osoba podľa jeho želania.
4. Pacient má právo na dôstojné umieranie.
5. Pacient má právo vyjadriť nesúhlas s poskytnutím diagnostických a liečebných výkonov. Ak pacient napriek náležitému vysvetleniu odmieta potrebnú zdravotnú starostlivosť, lekár si od neho vyžiada vyjadrenie o jeho odmietnutí v písomnej alebo v inak preukázateľnej forme.

Podávanie sťažností

Článok 9

1. Pacient má právo podať sťažnosť, ak sa domnieva, že sa porušilo jeho právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.
2. Sťažnosť môže pacient podať riaditeľovi zdravotníckeho zariadenia, v ktorom sa mu poskytla zdravotná starostlivosť, samosprávnemu kraju, ktorý vydal povolenie na prevádzkovanie príslušného zdravotníckeho zariadenia, Ministerstvu zdravotníctva Slovenskej republiky, stavovským organizáciám a ďalším inštitúciám.

Článok 10

Pacient má na základe rozhodnutia súdu nárok na náhradu škody, ktorá mu vznikla pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, podľa platných právnych predpisov.

5. Inštitúcie a ich agendy

5.1 Zdravotné poisťovne

5.1.1 Kúpeľná liečba

Kúpeľná liečba môže byť hradená zdravotnou poisťovňou, ak nadväzuje na predchádzajúcu liečbu ochorenia pri splnení podmienok upravených v zákone (zákon č. 577/2004 Z.z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti).

Z hľadiska úhrady kúpeľnej starostlivosti zdravotnou poisťovňou je dôležité rozdelenie ochorení do dvoch základných kategórií: A a B. Pri ochoreniach kategórie A je zdravotná starostlivosť (procedúry) hradená zdravotnou poisťovňou úplne a na cene ubytovania a stravy sa pacient podieľa poplatkom 1,66 € za deň pobytu, v skupine B je poisťovňou hradená iba zdravotná starostlivosť, ubytovanie a stravu si pacient platí sám. Kategóriu, do ktorej ochorenie patrí, určuje príloha č. 6 zákona č. 577/2004 Z.z., (Indikačný zoznam pre kúpeľnú starostlivosť), nájdete ju na web stránkach zdravotných poisťovní.

Ako si vybaviť poukaz na kúpeľnú liečbu

Poskytnutie kúpeľnej starostlivosti schvaľuje príslušná zdravotná poisťovňa na návrh lekára. Návrh na kúpeľnú starostlivosť vypíše lekár špecialista alebo všeobecný lekár na základe nálezů lekára špecialistu. Aký špecialista môže pri jednotlivých ochoreniach návrh vypísať, je uvedené v Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť.

Kúpeľná liečba musí byť indikovaná, čo znamená, že stav pacienta zodpovedá podmienkam uvedeným v Indikačnom zozname. Napríklad pri onkologických ochoreniach sú kúpele indikované do 24 mesiacov od ukončenia komplexnej onkologickej liečby (vrátane chemoterapie a rádioterapie), ak je pacient v remisii, bez akýchkoľvek známkov recidívy ochorenia.

Ak poisťovňa návrh neschváli, nie je možné sa proti tomu nijako odvolať. Návrh je však možné podať znovu, ak pacient splňa podmienky stanovené Indikačným zoznamom.

5.1.2 Ako postupovať, ak má pacient záujem zmeniť svoju zdravotnú poisťovňu

§ 7 zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Ak pacient chce zmeniť svoju zdravotnú poisťovňu, môže tak urobiť každý rok do 30. septembra. Poistencom novej poisťovne sa pacient stáva od 1. januára nasledujúceho roka.

5.1.3 Doplatky za lieky - limit spoluúčasti

§ 4 zákona 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Limit spoluúčasti je ochranný limit, ktorý stanovuje výšku maximálnej sumy, ktorou sa pacient spolupodieľa na úhrade zakúpených liekov vždy za jeden kalendárny štvrtrok. Po prekročení výšky limitu spoluúčasti vybraným skupinám poistencov zdravotná poisťovňa vráti doplatky za lieky uhradené nad stanovený limit spoluúčasti pacienta, a to vo výške sumy za najlacnejší liek spomedzi liekov určených na vaše ochorenie (najlacnejší náhradný/generický liek). Teda nie vo výške celého doplatku za lieky.

Pacient je k prvému dňu posudzovania kalendárneho štvrtroka	Výška limitu spoluúčasti
držiteľ preukazu osoby s ťažkým postihnutím	25,00 €
držiteľ preukazu s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom	25,00 €
poberateľ invalidného dôchodku	25,00 €
poberateľ invalidného výsluhového dôchodku	25,00 €
invalidný, ale nevznikol mi nárok na invalidný dôchodok	25,00 €
poberateľ starobného dôchodku	25,00 €
poberateľ dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov	25,00 €
poberateľ dôchodku z iného členského štátu Európskej únie, Nórska, Lichtenštajnska, Islandu, Švajčiarska - ak pacient nie je poistený v tomto členskom štáte, nie je poberateľom dôchodku z tretieho štátu	25,00 €
v dôchodkovom veku, ale nevznikol mi nárok na starobný dôchodok	25,00 €
zákonný zástupca dieťaťa, ktoré nedovršilo 6 rokov veku	8,00 € (nárok pre dieťa)
zákonný zástupca dieťaťa, ktoré nedovršilo 6 rokov veku a ktoré je držiteľom preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím	0,00 € (nárok pre dieťa)
zákonný zástupca dieťaťa, ktoré nedovršilo 6 rokov veku a ktoré je držiteľom preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom	0,00 € (nárok pre dieťa)

5.1.4 Podmienky preplácania liekov neregistrovaných alebo nedostupných na Slovensku

§ 88 ods.7 zákona č. 363/2011 Z. z. v znení neskorších predpisov a Vyhláška MZ SR č. 507/2005 Z. z.

Ak pacient potrebuje liek, ktorý nie je registrovaný na Slovensku, mal by liek zabezpečiť lekár pacienta. Pre zabezpečenie lieku musí mať lekár indikované diagnózou použitie tohto lieku a následne musí udeliť príslušná zdravotná poisťovňa súhlasné stanovisko na použitie lieku z pohľadu liekovej liečby. Lekár je povinný vyžiadať si najprv povolenie od Ministerstva zdravotníctva SR na mimoriadny dovoz lieku a zistiť cenu lieku v zahraničí.

Pokiaľ povolenie na dovoz dostane, schvaľuje sa preplatenie lieku v zdravotnej poisťovni pacienta, a to na základe žiadosti podanej lekárom. Pokiaľ zdravotná poisťovňa schváli úhradu lieku, lekáreň cez distribučnú spoločnosť liek objedná. Ak je finálna cena lieku vyššia ako schválila zdravotná poisťovňa, pacient hradí rozdiel.

Pokiaľ je liek, ktorý pacient potrebuje na Slovensku registrovaný, ale nie je dostupný, objednáva a zabezpečuje dovoz lieku zo zahraničia lekáreň prostredníctvom distribučnej spoločnosti. Pacient by však mal vopred preveriť, či je tento liek kategorizovaný a je oficiálne stanovené, ako ho prepláca zdravotná poisťovňa. Ak kategorizovaný nie je, je potrebné vopred požiadať zdravotnú poisťovňu o jeho úhradu. Pokiaľ liek nie je z nejakého dôvodu dostupný v SR, môže si ho pacient vybrať na slovenský recept v inej krajine v rámci EÚ.

Pacient v tom prípade uhradí liek v tejto lekární a spolu s kópiou receptu a dokladom o zaplatení si ho dá preplatiť vo svojej zdravotnej poisťovni. Úhrada zdravotnou poisťovňou bude vo výške akoby si ho vybral na území SR, čiže liek môže byť v Rakúsku drahší, ale u nás pacient dostane úhradu vo výške ako je v kategorizačnom zozname.

5.1.5 Ako postupovať v prípade, ak nemá zdravotná poisťovňa pacienta uzatvorenú zmluvu s lekárom pacienta

Zdravotná poisťovňa je povinná poskytnúť poistencovi na základe jeho žiadosti príspevok na úhradu zdravotnej starostlivosti poskytnutej nezmluvným poskytovateľom, ak žiadosť spĺňa kritériá na poskytnutie príspevku, ktoré určuje a zverejňuje zdravotná poisťovňa a s poskytnutím príspevku zdravotná poisťovňa súhlasila pred poskytnutím zdravotnej starostlivosti. Nezmluvným poskytovateľom je poskytovateľ, s ktorým nemá zdravotná poisťovňa uzatvorenú zmluvu. Zdravotná poisťovňa uhradí poistencovi príspevok na úhradu zdravotnej starostlivosti na základe predložených dokladov o úhrade. Výška príspevku nesmie prekročiť cenu obvyklú u zmluvných poskytovateľov v príslušnom čase, na príslušnom mieste a za príslušnú zdravotnú starostlivosť.

5.1.6 Na akú zdravotnú starostlivosť má pacient nárok, v prípade, ak je dlžníkom na zdravotnom poistení

Ak je pacient vedený ako dlžník na zdravotnom poistení, nemôže ho poskytovateľ zdravotnej starostlivosti (napr. lekár, nemocnica, lekáreň,...) odmietnuť ošetriť alebo mu vydať liek. Ak však nejde o neodkladnú zdravotnú starostlivosť, má poskytovateľ zdravotnej starostlivosti právo od pacienta žiadať za poskytnuté služby úhradu. Pacient, ktorý je dlžníkom na zdravotnom poistení nemá v zmysle zákona nárok na preplatenie inak ako neodkladnej zdravotnej starostlivosti od zdravotných poisťovní.

5.1.7 Kontakty na zdravotné poisťovne

Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.

Panónska cesta 2, 851 04 Bratislava

0850 003 003

www.vszp.sk

DÔVERA zdravotná poisťovňa, a. s.

Cintorínska 5

949 01 Nitra

0850 850 850

info@dovera.sk

www.dovera.sk

Union zdravotná poisťovňa, a.s.

Bajkalská 29/A

821 08 Bratislava

0850 003 333

union@union.sk

www.union.sk

5.2 Sociálna poisťovňa

5.2.1 Invalidita a invalidný dôchodok

zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení

Invalidný dôchodok má ľudom, ktorí sú invalidní, aspoň sčasti nahradíť príjem, ktorý by mohli dosiahnuť prácou, ak by boli zdraví. Ide o druh poistenia – pokiaľ človek pracuje, odvádza do Sociálnej poisťovne poistné na dôchodkové poistenie, a v prípade, že nastane poistná udalosť, ktorou je invalidita, Sociálna poisťovňa mu začne vyplácať invalidný dôchodok.

Žiaden zákon nezakazuje poberateľovi invalidného dôchodku pracovať, a to bez ohľadu na to, ako je ohodnotený pokles jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Žiadosť o invalidný dôchodok sa podáva v pobočke Sociálnej poisťovne podľa miesta trvalého bydliska žiadateľa. Ak sa prechodne zdržiava mimo trvalého bydliska a zo zdravotných dôvodov nie je schopný podať žiadosť v pobočke miesta trvalého pobytu, môže ju podať aj v pobočke miesta prechodného pobytu. Formulár žiadosti je veľmi komplikovaný, so žiadateľom ho spíše zamestnanec Sociálnej poisťovne. Vhodné je si v pobočke telefonicky alebo osobne zistiť, či sa na spísanie žiadosti netreba vopred objednať. Pri podaní žiadosti by žiadateľ mal mať všetky doklady, ktoré preukazujú, že bol dôchodkovo poistený potrebný počet rokov a že je invalidný.

V deň spísania celej žiadosti spravidla prebehne aj posúdenie invalidity posudkovým lekárom, ktorý pôsobí v pobočke Sociálnej poisťovne. Posudkový lekár žiadateľovi vysvetlí, za akých podmienok môže byť uznaný za invalidného a požiada ho, aby popísal svoje osobné, rodinné, pracovné, sociálne pomery, svoj zdravotný stav a priebeh ochorenia.

O priebehu posúdenia zdravotného stavu sa spisuje zápisnica, ktorá sa priloží k žiadosti o invalidný dôchodok a je súčasťou spisu. Pobočka spísanú žiadosť spolu s dokladmi postúpi Ústrediu Sociálnej poisťovne. Sociálna poisťovňa je povinná o žiadosti rozhodnúť do 60 dní od podania žiadosti, v obzvlášť zložitých prípadoch do 120 dní.

Odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne

§214 -218 zákona o sociálnom poistení

Ak sa žiadateľ domnieva, že rozhodnutie o invalidnom dôchodku nie je správne, napríklad bola jeho žiadosť o invalidný dôchodok zamietnutá alebo nesúhlasí so stanovenou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, má právo do 30 dní od doručenia tohto rozhodnutia proti nemu podať odvolanie. Odvolanie sa podáva Sociálnej poisťovni.

5.2.2 Kontakt na Sociálnu poisťovnu

Sociálna poisťovňa

ústredie

Ul. 29. augusta č. 8 a 10

813 63 Bratislava 1

www.socpoist.sk

0800 123 123 (bezplatná linka)

5.3 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

5.3.1 Ťažké zdravotné postihnutie

zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Zdravotné postihnutie je poškodenie zdravia zapríčinené ochorením alebo úrazom. Ťažké zdravotné postihnutie spôsobuje funkčnú poruchu v rozsahu aspoň 50%. Funkčná porucha je nedostatok telesných, zmyslových alebo duševných schopností, o ktorom možno predpokladať, že bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov.

Dokladom o ťažkom zdravotnom postihnutí je preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pomocou ktorého si jeho držiteľ uplatňuje rôzne výhody a zľavy. Ak je ťažko zdravotne postihnutý odkázaný na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, má nárok na vyhotovenie parkovacieho preukazu. Okrem toho môže požiadať o jeden alebo viacero peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.

Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím

§16 zákona č. 447/2008 Z.z.

Držiteľia preukazu FO s ťažkým zdravotným postihnutím majú nárok na:

Zľavy pri cestovaní
Daňové úľavy
Koncesionárske poplatky
Doplatky za lieky (limit spoluúčasti)
Odvody na zdravotné poistenie a

Ďalšie výhody ako:

Držiteľia preukazu ŤZP sú oslobodení od poplatku za vydanie stavebného povolenia na zmeny stavieb na bývanie a od poplatku za vydanie kolaudačného rozhodnutia na zmeny dokončených stavieb.

Držiteľia preukazu ŤZP odkázaní na individuálnu prepravu sú oslobodení od úhrady za dopravu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

V prípade priznania príspevku na zaobstaranie pomôcky neplatia poplatok za spracúvanie lekárskeho poukazu na zdravotnícku pomôcku. Od poplatku je oslobodený prvý zápis držiteľa motorového vozidla kategórie M1 a N1 a ďalší zápis, ak bol na kúpu auta kategórie M1 a N1 držiteľovi alebo vlastníkovi poskytnutý peňažný príspevok na jeho kúpu.

Parkovací preukaz

§17 zákona č. 447/2008 Z.z.

O vyhotovenie parkovacieho preukazu môže požiadať ťažko zdravotne postihnutý, ktorý je pre svoje ochorenie odkázaný na individuálnu prepravu.

Odkázanosť na individuálnu prepravu znamená, že človek nie je

schopný (a to buď vôbec alebo aspoň ľudsky dôstojným spôsobom) premiestniť sa k vozidlu hromadnej dopravy alebo doň nastúpiť, vo vozidle sa udržať a vystúpiť z neho, či zvládnuť situácie, ktoré pri cestovaní nastávajú.

Peňažné príspevky pre ťažko zdravotne postihnutých

§18 zákona č. 447/2008 Z.z.

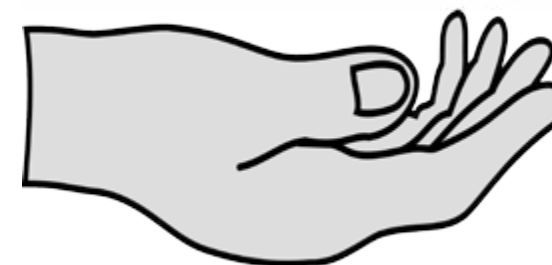
Peňažné príspevky (na rozdiel od preukazu) nemôže poberať úplne každý človek s ŤZP, ale iba ten, koho príjem neprekročí hranicu určenú zákonom.

Odkázanosť na pomoc druhej osoby

(Odkázanosť sa posudzuje podľa tabuľky, ktorá je prílohou zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách.

Príspevok na osobnú asistenciu - §20-23, príspevok na opatrovanie - §39-40 zákona č. 447/2008 Z.z.).

Ak v dôsledku svojej choroby človek potrebuje pomoc inej osoby s vykonávaním niektorých úkonov, môže mu byť poskytnutý peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo osoba, ktorá sa o neho stará môže poberať príspevok na opatrovanie. Rozdiel medzi nimi je v tom, že osobný asistent má ťažko zdravotne postihnutému pomôcť začleniť sa do života – študovať, pracovať, cestovať, navštevovať kultúrne podujatia, zatiaľ čo úlohou opatrovateľa je starať sa o hygienu a sebaobsluhu ťažko zdravotne postihnutého a vykonávať v jeho domácnosti domáce práce.

Odkázanosť na individuálnu prepravu

§14 ods. 6 zákona č. 447/2008 Z.z.

Človek odkázaný na individuálnu prepravu môže požiadať o príspevok na kúpu motorového vozidla, príspevok na úpravu motorového vozidla, príspevok na prepravu a príspevok na pohonné hmoty (príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou motorového vozidla).

Odkázanosť na pomôcku a zdvíhacie zariadenie

§24 - 33 zákona č. 447/2008 Z.z.

Ak je človek s ŤZP odkázaný podľa posudku na pomôcku, môže mu byť poskytnutý príspevok na kúpu pomôcky, príspevok na výcvik používania pomôcky a príspevok na úpravu pomôcky. Pomôckou je vec alebo zariadenie, ktoré umožňujú ťažko zdravotne postihnutému vykonávať činnosti spojené so starostlivosťou o seba alebo svoju domácnosť, ktoré by inak nemohol vykonávať alebo by mu išli len veľmi ťažko. Ide pritom o iné veci, ako sú zdravotnícke pomôcky preplácané zdravotnou poisťovňou.

Človeku s ŤZP odkázanému na zdvíhacie zariadenie, môže byť poskytnutý peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia.

Úprava bytu, rodinného domu, garáže

§37 zákona č. 447/2008 Z.z.

Príspevok na úpravu bytu, príspevok na úpravu rodinného domu a príspevok na úpravu garáže slúži na to, aby sa byt, dom alebo garáž stali bezbariérovými.

Kompenzácia zvýšených výdavkov

§38 zákona č. 447/2008 Z.z.

Okrem pohonných hmôt možno kompenzovať aj zvýšené výdavky na diétne stravovanie, výdavky súvisiace s hygienou, opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia, avšak iba v prípade ak ťažko zdravotne postihnutý človek trpí chorobou uvedenou v zoznamoch, ktoré sú prílohou k zákonu o kompenzácii ťažkého zdravotného postihnutia.

Vybavovanie preukazu a príspevkov

§55 - 56a zákona č. 447/2008 Z.z.

Žiadosť o vyhotovenie preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, žiadosť o vyhotovenie parkovacieho preukazu a žiadosť o peňažný príspevok na kompenzáciu sa podáva na Oddelení posudkových činností úradu práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta bydliska. K žiadosti sa priloží vyplnené tlačivo lekárskeho nálezu.

Konanie o žiadosti vo veciach ťažkého zdravotného postihnutia na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny má dve vzájomne prepojené časti - posudkovú časť a rozhodovaciu časť. Celé konanie na úrade by nemalo trvať dlhšie ako 90 dní.

Proti každému rozhodnutiu úradu je možné podať odvolanie do 15 dní odkedy bolo žiadateľovi rozhodnutie doručené.

5.3.2 Hmotná núdza

zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi

Človek, ktorý pre svoje ochorenie nie je schopný vykonávať prácu, a súčasne nemá nárok na invalidný dôchodok, sa môže dostať aj do stavu hmotnej núdze.

Hmotná núdza je stav, kedy príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a oni si nevedia alebo nemôžu zabezpečiť či zvýšiť príjem prácou, svojim majetkom alebo uplatnením nejakého práva (napríklad práva na výživné).

Domácnosti, ktorá je v hmotnej núdzi, poskytuje štát pomoc vo forme dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke, ktorými sú ochranný príspevok, aktívny príspevok, príspevok na bývanie a príspevok na nezaopatrené dieťa.

5.3.3 Kontakt na ÚPSVaR

bezplatná linka 0800 191 222

www.upsvar.sk

5.4 Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Ministerstvo vykonáva dohľad nad ambulanciami záchranej zdravotnej služby, špecializovanými nemocnicami, zariadeniami biomedicínskeho výskumu, tkanivovými zariadeniami a referenčnými laboratóriami.

Na Ministerstvo zdravotníctva SR sa môže pacient obrátiť najmä vtedy, ak došlo k pochybeniu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorým je ambulancia záchranej zdravotnej služby, špecializovaná nemocnica, zariadenie biomedicínskeho výskumu, tkanivové zariadenia a referenčné laboratórium, resp. zdravotníckeho pracovníka v nich pracujúceho a pochybenie nevzniklo priamo poskytnutím zdravot-

nej starostlivosti (napr. nesprávnou diagnózou, liečbou,...), ale iným rozhodnutím zdravotníckeho pracovníka.

5.4.1 Poplatky vyberané v ambulanciách lekárov

Na Ministerstvo sa pacient môže obrátiť aj v prípade pokiaľ ide o poplatky vyberané v ambulanciách lekárov. Pacienti sa môžu obrátiť na bezplatnú telefonickú informačnú linku Ministerstva zdravotníctva SR, na ktorej sa záujemcovia dozvedia odpovede na všetky otázky, súvisiace s problematikou poplatkov v ambulanciách lekárov.

Bezplatná telefonická infolinka s číslom 0800 611 117 je k dispozícii v pracovných dňoch od 9.00 h do 14.00 h. Podnety a otázky, ktoré súvisia s problematikou poplatkov v ambulanciách, môžu pacienti poslať na ministerstvo zdravotníctva aj písomne na e-mailovú adresu: **poplatky@health.gov.sk**.

5.4.2 Rozsah a podmienky úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín

Rozsah a podmienky úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín uhrádzaných z verejného zdravotného poistenia upravuje **zákon č. 363/2011 Z. z.** o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zoznam kategorizovaných liekov vychádza každý mesiac. Informácie o kategorizovaných liekoch je možné nájsť tu: **<http://www.health.gov.sk/?zoznam-kategorizovanych-liekov>**

Informácie o úhradách zdravotníckych pomôcok je možné nájsť tu: **<http://www.health.gov.sk/?zoznam-kategorizovanych-zdravotnickych-pomocok>**.

Zoznam kategorizovaných dietetík vychádza každý štvrtý rok. Informácie o úhradách dietetických potravín je možné nájsť tu: **<http://www.health.gov.sk/?zoznam-kategorizovanych-dietetickych-potravin>**

5.4.3 Kontakt MZ SR

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Limbová 2
P.O. BOX 52
837 52 Bratislava 37
www.health.gov.sk
+421 2 593 73 111
office@health.gov.sk

5.5 Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

V prípade, ak došlo k pochybeniu či už z dôvodu neposkytnutia zdravotnej starostlivosti bezodkladne, alebo opomenutím vykonania potrebných zdravotných výkonov, určením nesprávnej diagnózy alebo nesprávnej liečby a poskytovateľ zdravotnej starostlivosti nevyhovel podnetu pacienta alebo bezodkladne neinformoval pacienta o spôsobe vybavenia podnetu, môže sa pacient obrátiť so žiadosťou o vykonanie dohľadu na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. ÚPDZS však vykonáva dohľad iba v tých prípadoch, ak predmetom podnetu je správne poskytnutie zdravotnej starostlivosti.

Zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne, ak sa bezodkladne vykonajú všetky zdravotné výkony potrebné na určenie správnej choroby a zabezpečí sa správny preventívny postup alebo správny liečebný postup.

Pri vybavovaní podnetov sa úrad riadi **§ 18 ods. 2 písm. b) zákonom č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach**, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. O výsledku dohľadu bude podávateľ podnetu písomne informovaný. V tejto súvislosti je potrebné povedať, že neexistuje žiadna časovo stanovená lehota na podanie podnetu.

Podanie podnetu je prvým krokom na ceste pacienta k uplatneniu nároku na náhradu škody. Nakoľko ÚPDZS nie je oprávnený riešiť otázku vzniknutej škody, poškodený si škodu musí uplatniť v civilnom konaní na súde. Skutočnosť, že ÚPDZS skonštatuje nesprávne poskytnutie zdravotnej starostlivosti, neznamená automaticky, že prizná pacientovi právo na náhradu škody.

5.5.1 Čo nespadá do kompetencie ÚDZS

V tabuľke uvedenej nižšie sú popísané niektoré okruhy otázok, pri riešení ktorých sa pacient nemôže obrátiť na ÚPDZS, nakoľko tieto otázky nespadá do jeho pôsobnosti. Zároveň sa v tabuľke v príslušnom riadku nachádza orgán kompetentný na riešenie danej otázky.

Do pôsobnosti ÚPDZS nepatrí	Kompetentný orgán
Výklad zákonov	Ministerstvo zdravotníctva SR (záväzný výklad zákonov však poskytuje na území SR iba súd)
Platby za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti (napr. doprava, lekárske posudky,...)	Príslušný samosprávny kraj (VÚC)
Etika/ správanie sa/, prístup zdravotníckych pracovníkov	Riaditeľstvo daného zdravotníckeho zariadenia, príslušná komora zdravotníckych pracovníkov, VÚC
Organizácia zdravotnej starostlivosti (ordinačné hodiny, zdravotná dokumentácia) Odmietnutie poskytnúť zdravotnú starostlivosť (vrátane neodkladnej zdravotnej starostlivosti)	VÚC
Činnosť pohrebných služieb	Živnostenský úrad, Regionálny úrad verejného zdravotníctva
Povolenia poskytovateľov na výkon činnosti	Ministerstvo zdravotníctva SR, VÚC
Dohľad nad lekárenskou starostlivosťou	VÚC
Ochrana zdravia, epidemiológia, hygiena životného prostredia	Úrad verejného zdravotníctva
Práceschopnosť	Sociálna poisťovňa
Invalidný dôchodok	Sociálna poisťovňa
Nemocenské dávky	Sociálna poisťovňa
Ťažko zdravotne postihnutí (preukazy, dávky)	Sociálna poisťovňa
Kompenzačné príspevky	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

5.5.2 Kontakt na ÚDZS

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

Želova 2
829 24 Bratislava 25
+421-2-208 56 111
www.udzs-sk.sk

5.6 Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

5.6.1 Povinnosti zdravotníckych pracovníkov vo vzťahu k pacientovi

Zdravotnú starostlivosť a služby s ňou súvisiace poskytujú poskytovatelia a zdravotnícki pracovníci za podmienok stanovených zákonom. Poskytovatelia aj zdravotnícki pracovníci majú povinnosť poskytovať zdravotnú starostlivosť správne, čo znamená, že majú vykonať všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby, správne a včas zabezpečiť účinnú liečbu s cieľom uzdraviť pacienta alebo zlepšiť jeho stav.

Základné povinnosti zdravotníckeho pracovníka vo vzťahu k pacientovi ustanovuje Etický kódex zdravotníckeho pracovníka:

Zdravotnícky pracovník v rámci svojej odbornej spôsobilosti a kompetencie vykonáva preventívne výkony, diagnostické výkony, liečebné výkony spôsobom zodpovedajúcim súčasným poznatkom vedy;

Zdravotnícky pracovník nesmie predpisovať a podávať lieky, od ktorých vzniká závislosť, alebo také lieky, ktoré majú účinky dopingového, na iné ako liečebné účely;

Zdravotnícky pracovník u nevyliciteľne chorých a zomierajúcich zmierňuje bolesť, rešpektuje ľudskú dôstojnosť, prania pacienta v súlade s právnymi predpismi a zmierňuje utrpenie. Eutanázia a asistovaná samovražda sú neprípustné;

Zdravotnícky pracovník je povinný pri výkone povolania primerane chrániť zdravotnú dokumentáciu pred neoprávnenou zmenou, zničením alebo zneužitím;

Zdravotnícky pracovník nesmie sám alebo po dohovore s inými ordinovať neúčelné diagnostické, liečebné ani iné výkony;

Pri predpisovaní a odporúčaní liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín sa zdravotnícky pracovník nesmie riadiť komerčnými hľadiskami, ale výlučne poznatkami lekárskej vedy, profesionálnym úsudkom, svojím svedomím a potrebou pacienta;

Zdravotnícky pracovník si vo vzťahu k pacientovi plní svoje profesionálne povinnosti;

Zdravotnícky pracovník sa k pacientovi správa korektne, s pochopením, s rešpektovaním intimity a trpezlivosťou a nezníži sa k hrubému alebo nemravnému konaniu. Zdravotnícky pracovník rešpektuje pacienta ako rovnocenného partnera so všetkými občianskymi právami i povinnosťami vrátane zodpovednosti za svoje zdravie;

Zdravotnícky pracovník nesmie pomáhať porušovaniu cti a dôstojnosti človeka alebo sa na ňom zúčastňovať. Každý zdravotnícky pracovník je povinný oznámiť príslušným orgánom podozrenie z hrubého alebo krutého zaobchádzania a týrania pacienta, a to najmä maloletej osoby a osoby zbavenej spôsobilosti na právne úkony;

Zdravotnícky pracovník je povinný v rozsahu svojich kompetencií zrozumiteľným spôsobom poučiť pacienta alebo jeho zákonného zástupcu o charaktere ochorenia, zamýšľaných diagnostických a liečebných postupoch vrátane rizík o uvažovanej prognóze a o ďalších dôležitých okolnostiach, ktoré môžu nastať v priebehu diagnostiky a liečby;

Zdravotnícky pracovník je povinný získať informovaný súhlas pacienta, jeho zákonného zástupcu alebo splnomocneného zástupcu pred poskytnutím nezvratného zdravotníckeho výkonu;

Zdravotnícky pracovník nijakým spôsobom nesmie zneužiť dôveru a závislosť pacienta. Všetky informácie získané pri výkone povolania sú dôverné počas života pacienta, ako aj po jeho smrti.

5.6.2 Poučenie a informovaný súhlas

§ 6 a § 6a Zákona o zdravotnej starostlivosti § 6, § 6a a § 6b Zákona o zdravotnej starostlivosti

Každý zdravotnícky pracovník je povinný informovať a poučiť pacienta pred poskytnutím zdravotnej starostlivosti o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytovanej zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti.

Pacienta poučuje najčastejšie lekár, ktorý má povinnosť poskytnúť pacientovi informácie o:

- > **zdravotnom stave a diagnóze pacienta,**
- > **druhu, závažnosti a rozsahu navrhovaného úkonu,**
- > **priebehu navrhovaného úkonu a jeho bolestivosti,**
- > **následkoch a rizikách,**
- > **pravdepodobnosti ich výskytu,**
- > **možnosti zhoršenia zdravotného stavu po zákroku,**
- > **prípadných alternatívach vykonania zákroku,**
- > **tom, čo sa stane, keď pacient odmietne daný zákrok,**
- > **d ďalších pre pacienta významných skutočnostiach.**

Pacient by mal byť informovaný o všetkých možnostiach liečby a zákrokov, bez ohľadu na to, či je možné liečbu alebo zákrok vykonať iba v zahraničí a bez ohľadu nato, či finančná situácia pacienta umožňuje pacientovi si takúto liečbu uhradiť.

Poučenie musí byť pacientovi zrozumiteľné, musí byť poskytnuté ohľaduplne, bez nátlaku, primerane rozumovej vyspelosti pacienta a jeho zdravotnému stavu a musí byť poskytnuté tak, aby mal pacient možnosť a dostatočný čas slobodne sa rozhodnúť či bude s postupom navrhovaným zdravotníckym pracovníkom súhlasiť.

Informovaný súhlas je súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorý udeľuje pacient po poučení zdravotníckym pacientom alebo po odmietnutí poučenia zo strany pacienta. Informovaný súhlas udeľuje priamo pacient alebo jeho zákonný zástupca.

Najčastejšie sa informovaný súhlas udeľuje v písomnej forme, ale môže byť udelený aj ústne alebo tzv. konkludentne, napr. kývnutím hlavy (najmä v prípadoch, ak pacient nemôže súhlas udeliť, písomne, ústne a nemôže ho za neho udeliť zákonný zástupca).

Pacient má právo odmietnuť navrhovanú liečbu a lekár je povinný rešpektovať názor pacienta a konať podľa neho. Môže sa však stať, že odmietnutím liečby pacient utrpí škodu na zdraví a bude si uplatňovať náhradu za túto škodu. V takom prípade pacient neuspeje, pretože podpísal informovaný súhlas, v ktorom bolo uvedené, že odmietol navrhovanú liečbu.

5.6.3 Zdravotná dokumentácia a zverejňovanie údajov

§ 18 - § 25 Zákona o zdravotnej starostlivosti

Zdravotná dokumentácia je súbor údajov o zdravotnom stave osoby, o zdravotnej starostlivosti a o službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti tejto osobe. Vedenie zdravotnej dokumentácie je získavanie, zhromažďovanie a zaznamenávanie údajov, ktoré sú obsahom zdravotnej dokumentácie.

V praxi sa vyskytujú 4 prípady kedy dochádza k „zverejneniu“ údajov zo zdravotnej dokumentácie, a to:

1. odovzdanie zdravotnej dokumentácie,
Pri zmene poskytovateľa je pôvodný poskytovateľ - lekár povinný odovzdať dokumentáciu alebo jej rovnopis do siedmich dní od jej vyžiadania novému poskytovateľovi. Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti nie je povinný odovzdať zdravotnú dokumentáciu alebo jej rovnopis priamo pacientovi.
2. poskytovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie,
Poskytovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie znamená ich poskytnutie vo forme výpisu. Na rozdiel od odovzdania zdravotnej dokumentácie, kde ide o nakladanie s dokumentáciou na základe povinnosti uložennej priamo zákonom.
3. sprístupňovanie údajov zo zdravotnej dokumentácie,
Ďalším prípadom kedy dochádza k umožneniu prístupu k údajom

zo zdravotnej dokumentácie je ich sprístupňovanie, ktoré sa vykonáva formou nahliadania do zdravotnej dokumentácie. V porovnaní s predchádzajúcimi dvoma okruhmi prípadov, je sprístupnenie údajov možné len na základe žiadosti oprávnenej osoby. Pacient a jeho zákonný zástupca môžu nahliadať do zdravotnej dokumentácie bez plnej moci.

Manžel, dieťa alebo rodičia pacienta majú právo na sprístupnenie údajov zo zdravotnej dokumentácie bez nutnosti dokladania plnej moci až po smrti pacienta.

Osoba, ktorá je oprávnená nahliadať do zdravotnej dokumentácie má právo robiť si na mieste výpisky alebo kópie zo zdravotnej dokumentácie, napr. fotoaparátom alebo mobilom.

V prípade, ak lekár nedovolí pacientovi alebo ním splnomocnenej osobe nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie, mal by pacient o umožnenie nahliadnutia požiadať lekára písomne, ktorý by mu mal nahliadnutie umožniť v lehote tridsiatich dní. Ak tak neurobí, má pacient právo obrátiť sa na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou alebo na súd.

4. zbavenie mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka.

V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú povinní poskytovať a sprístupňovať údaje zo zdravotnej dokumentácie oprávneným osobám.

5.6.4 Môže si pacient vybrať lekára?

V našom právnom poriadku platí tzv. slobodná voľba lekára, čo znamená, že každý pacient má právo zvoliť si lekára podľa vlastného výberu a nie je viazaný žiadnymi pravidlami. Z právneho hľadiska vzťah medzi lekárom alebo zdravotníckym zariadením – poskytovateľom a pacientom, ktorému je poskytovaná zdravotná starostlivosť vzniká na základe Dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Lekár (poskytovateľ) môže pacienta odmietnuť iba v prípade, ak by uzatvorením dohody s pacientom prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie, alebo ak jeho osobný vzťah k pacientovi, resp. jeho zákon

nému zástupcovi nezaručuje objektívne hodnotenie zdravotného stavu pacienta. Z dôvodu prekročenia únosného pracovného zaťaženia však nie je možné odmietnuť pacienta, ktorý má trvalý alebo prechodný pobyt v zdravotnom obvode, ktorý má poskytovateľ určený. Pod obvod ktorého lekára spadá pacient sa môže pacient dozvedieť dopytovaním sa na samosprávnom kraji. Samosprávne kraje zverejňujú túto informáciu aj na svojich webových stránkach.

Ak poskytovateľ odmietne návrh na uzatvorenie dohody – to znamená, že odmietne pacienta prijať medzi svojich pacientov a poskytovať mu zdravotnú starostlivosť, avšak zdravotný stav pacienta vyžaduje poskytnutie neodkladnej starostlivosti, je lekár povinný neodkladnú starostlivosť poskytnúť.

V prípade, ak má pacient záujem zmeniť lekára, deje sa tak na základe písomného odstúpenia od Dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Od dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti môže pacient odstúpiť bez udania dôvodu.

5.6.5 Recept na lekárske predpis

Lekár, ktorý predpisuje liek na recept vie, koľko bude pacient doplácať. V rámci účinnej látky je dostupný aj liek bez doplatku. Pokiaľ lekár nežiada originál alebo nepredpisuje lieky, ktoré nie je možné zamieňať (napr. lieky na Parkinsonovu chorobu), v lekárni môžu pacientovi vydať liek s tou istou účinnou látkou, ktorá je uvádzaná na recepte vystavenom lekárom, ale s nižším doplatkom.

O potrebe predpisania zdravotníckej pomôcky pacientovi rozhoduje jeho ošetrojúci lekár. Orientácia v zozname kategorizovaných pomôcok je pomerne zložitá a preto je povinnosťou lekára poučiť pacienta o možných doplatkoch za predpisovanú zdravotnícku pomôcku.

Pokiaľ má pacient záujem o preplatenie individuálne zhotovenej pomôcky zo zahraničia, poisťovne preplácajú takúto zdravotnú pomôcku v prípade ak lekári preukážu, že pomôcka sa nedá získať či vyrobiť na Slovensku.

O potrebe predpisania dietetickej pomôcky pacientovi rozhoduje jeho lekár, spravidla ide o gastroenterológa alebo všeobecný lekár na základe diagnózy stanovenej gastroenterológom.

5.6.6 Domáhanie sa práv pacienta v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a služieb s tým súvisiacich

Ak sa pacient domnieva, že mu nebola poskytnutá zdravotná starostlivosť správne alebo sa domnieva, že iné rozhodnutie ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka (napr. lekára alebo zdravotnej sestry) v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti alebo služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti je nesprávne, má právo požiadať poskytovateľa o nápravu; žiadosť sa podáva písomne.

Ak poskytovateľ žiadosti nevyhoví alebo bezodkladne neinformuje pacienta - žiadateľa o spôsobe vybavenia žiadosti, pacient má právo:

a) požiadať Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o vykonanie dohľadu, ak predmetom žiadosti je správne poskytnutie zdravotnej starostlivosti,

b) obrátiť sa na orgán príslušný na výkon dozoru (Ministerstvo zdravotníctva SR alebo VÚC), ak sa žiadosť netýka správneho poskytnutia zdravotnej starostlivosti, ale iného rozhodnutia ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti alebo služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

5.6.7 Kedy sa obrátiť na profesnú komoru zdravotníckeho pracovníka

Na území SR pôsobia nasledovné profesné komory zdravotníckych pracovníkov:

- > **Slovenská lekárska komora; www.lekom.sk**
- > **Slovenská komora zubných lekárov; www.skzl.sk**
- > **Slovenská lekárnická komora; www.slek.sk**
- > **Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek; www.sksapa.sk**
- > **Slovenská komora mediánsko-technických pracovníkov; www.sekmtp.sk**
- > **Slovenská komora fyzioterapeutov; www.komorafyzioterapeutov.sk**
- > **Slovenská komora zubných technikov; www.skzt.sk**
- > **Slovenská komora ortopedických technikov; www.skort.sk**
- > **Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov; www.skizp.sk**
- > **Slovenská komora psychológov. www.komorapsychologov.sk**

Na príslušnú komoru zdravotníckych pracovníkov sa pacient môže obrátiť v prípade, ak nejde o pochybenie zdravotníckeho pracovníka pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti alebo o iné nesprávne rozhodnutie zdravotníckeho pracovníka v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti alebo službami spojenými s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Komory zdravotníckych pracovníkov riešia najmä etické pochybenia zdravotníckych pracovníkov.

Podnet na komoru by mal byť podaný v písomnej podobe a mal by obsahovať meno osoby podávajúcej podnet a opis rozhodujúcich skutočností. Podanie podnetu môže mať za následok disciplinárne konanie a potrestanie zdravotníckeho pracovníka.

5.7 Vyšší územný celok – VÚC

Vyšší územný celok vykonáva dohľad nad ambulanciami okrem ambulancií záchrannej zdravotnej služby, zariadeniami na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti, stacionármi, poliklinikami, agentúrami domácej ošetrovateľskej starostlivosti, zariadeniami spoločných

vyšetrovacích a liečebných zložiek, všeobecnými nemocnicami, liečebňami, hospicmi, domovmi ošetrovateľskej starostlivosti a mobilnými hospicmi.

VÚC rieši podnety pacientov na pochybenia vyššie uvedených poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, resp. ich zdravotníckych pracovníkov, ak pochybenie nevzniklo priamo poskytnutím zdravotnej starostlivosti (napr. nesprávnou diagnózou, liečbou,...), ale iným rozhodnutím zdravotníckeho pracovníka.

5.7.1 Zariadenia sociálnych služieb a opatrovanie

(§34-41 zákona o sociálnych službách)

V domove sociálnych služieb sa poskytuje ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, pracovná terapia a záujmová činnosť do dovŕšenia dôchodkového veku.

Po dovŕšení dôchodkového veku môže človek využívať služby zariadení pre seniorov (v minulosti nazývaných "domovy dôchodcov"), avšak iba v prípade, ak je na pobyt v zariadení odkázaný alebo je daný iný vážny dôvod, prečo má byť doň umiestnený.

V domove sociálnych služieb sa poskytuje ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, pracovná terapia a záujmová činnosť do dovŕšenia dôchodkového veku. Po dovŕšení dôchodkového veku môže človek využívať služby zariadení pre seniorov (v minulosti nazývaných "domovy dôchodcov"), avšak iba v prípade, ak je na pobyt v zariadení odkázaný alebo je daný iný vážny dôvod, prečo má byť doň umiestnený.

Denný stacionár je určený na pobyt počas dňa. Klientom denného stacionára sa poskytuje stravovanie, zabezpečuje sa pracovná terapia a záujmová činnosť.

Špecializované zariadenie slúži pre pacientov s Parkinsonovou chorobou, Alzheimerovou chorobou, pervazívnou vývinovou poruchou, sklerózou multiplex, schizofróniou, demenciou, hluchoslepou, AIDS alebo organickým psychosyndrómom ťažkého stupňa.

V zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva a ošetrovateľská starostlivosť osobe, ktorej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu v domácnosti.

Opatrovateľská služba sa poskytuje doma. Konkrétne úkony, ktoré má pracovník opatrovateľskej služby robiť, sú uvedené v zmluve o poskytovaní sociálnej služby, ktorú uzatvára poskytovateľ sociálnej služby a človek, ktorému bude poskytovaná (príjemca služby).

5.8 Samospráva miest a obcí

5.8.1 Ďalšie sociálne služby

Okrem zariadení sociálnych služieb a opatrovateľskej služby môžu ľudia s nepriaznivým zdravotným stavom využívať aj ďalšie sociálne služby poskytované obcou, ako sú prepravná služba, požičiavanie pomôcok a podporné služby.

Prepravná služba (známa aj ako tzv. „sociálne taxi“) slúži na prepravu osôb s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaným na individuálnu prepravu podľa posudku úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ale aj ľudí, ktorí sa kvôli svojmu zdravotnému stavu dočasne nedokážu dobre pohybovať (napríklad majú zlomenú nohu). Využiť ju teda môžu aj tí, ktorí inak nespĺňajú podmienky na poberanie príspevkov súvisiacich s prepravou od úradu práce.

Požičiavanie pomôcok zabezpečuje obec na preklopenie obdobia, kedy si pacient vybavuje poskytnutie zdravotnej pomôcky v zdravotnej poisťovni alebo príspevkov na zakúpenie pomôcky na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Takýmito pomôckami sú napríklad invalidné vozíky, chodítko, toaletné stoličky, servírovacie stolíky, francúzske barle, vychádzkové palice, vaňová alebo sprchovacia stolička.

§56-60 zákona o sociálnych službách

denné centrum, v ktorom sa poskytuje sociálne poradenstvo a záujmová činnosť
jedáleň, ktorá môže zabezpečovať stravovanie aj prostredníctvom donášky stravy do domácnosti
práčovňa na pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
stredisko osobnej hygieny, v ktorom je možné vykonávať nevyhnutnú základnú osobnú hygienu

Obec okrem toho ťažko zdravotne postihnutým sprostredkúva osobnú asistenciu a pomáha s administratívnymi úkonmi súvisiacimi s poberaním príspevku na osobnú asistenciu.

Tieto služby sa vybavujú podstatne jednoduchšie, pretože pri nich nie je potrebné osobitné posudzovanie odkázanosti. Na obecnom alebo mestskom úrade, v Bratislave na úrade mestskej časti, v Košiciach na magistráte, sa podá žiadosť o konkrétnu službu. K žiadosti sa priloží potvrdenie od lekára (všeobecného alebo špecialistu), že žiadateľ má nepriaznivý zdravotný stav.

Ak bol žiadateľ úradom práce, sociálnych vecí a rodiny uznaný za zdravotne ťažko postihnutého, stačí ak žiadosti priloží toto rozhodnutie.

Za poskytovanie prepravnej služby, stravovanie a donášku jedál sa platí úhrada, ktorú si stanoví obec. Informácie o výške úhrady, tlačivá žiadostí a konkrétne podmienky poskytovania týchto služieb v tej ktorej obci sa poskytujú na obecnom úrade, sú zverejnené aj na internetovej stránke obcí.

§17 zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi

Jednorazová dávka je určená na čiastočnú úhradu mimoriadnych výdavkov členov domácnosti, ktorí sú v hmotnej núdzi. Poskytuje sa najmä na zabezpečenie nevyhnutného ošatenia, bielizne, obuvi, nevyhnutného vybavenia domácnosti (posteľ, stola, stoličky, chladničky, sporáku, variča, vykurovacieho telesa, paliva, práčky, periny, posteľnej bielizne, bežného kuchynského riadu), mimoriadnych liečebných nákladov alebo školských potrieb.

Žiadosť o jednorazovú dávku v hmotnej núdzi sa podáva na obecnom úrade v obci, kde má žiadateľ trvalý pobyt. Na poskytnutie jednorazovej dávky nie je nárok, t. j. obec nemusí žiadosti vyhovieť, ak na poskytnutie takejto pomoci nemá finančné prostriedky.

5.9 Zamestnávateľ

zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce

5.9.1 Návšteva u lekára

Zamestnanec má právo čerpať platené voľno (pracovné voľno s náhradou mzdy) na návštevu zdravotníckeho zariadenia v rozsahu najviac siedmych dní v kalendárnom roku.

pracovné voľno na návštevu lekára sa započítava podľa počtu hodín, ktoré lekár vyznačí na potvrdení. Preto je nutné na potvrdení vyznačiť nielen deň, ale aj čas vyšetrenia.

5.9.2 Sprevádzanie príbuzného u lekára

Zamestnávateľ je povinný poskytnúť zamestnancovi platené pracovné voľno (voľno s náhradou mzdy) na sprevádzanie rodinného príslušníka do zdravotníckeho zariadenia na vyšetrenie alebo ošetrovanie v rozsahu sedem dní za rok.

5.9.4 Práceschopnosť

O práceschopnosti a dĺžke jej trvania rozhoduje všeobecný lekár, lekár so špecializáciou v odbore gynekológia a pôrodníctvo a lekár zdravotníckeho zariadenia, v ktorom je pacient hospitalizovaný. Iní lekári (napríklad špecialisti, ku ktorým pacient chodí na odborné vyšetrenia) nemôžu vystaviť potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti.

Nemocenské sa vypláca najviac 52 týždňov od vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti.

5.9.5 Preradenie na inú prácu

Ak sa zamestnancovi zhorší zdravotný stav do tej miery, že stratí spôsobilosť vykonávať svoju doterajšiu prácu, nemusí hneď skončiť pracovný pomer. Môže požiadať zamestnávateľa o preradenie na inú prácu. Podmienkou preradenia je, aby zdravotný stav zamestnancovi znemožňoval vykonávať prácu dohodnutú v pracovnej zmluve a tento stav je dlhodobý, teda trvá alebo je predpoklad, že bude trvať dlhšie ako jeden rok. Krátkodobé zhoršenie zdravotného stavu je možné riešiť práceschopnosťou.

Zamestnanec nemusí byť uznaný za invalidného Sociálnou poisťovňou. Práca, na ktorú zamestnávateľ zamestnanca preradí, by mala zodpovedať jeho zdravotným obmedzeniam, kvalifikácii a schopnostiam.

5.9.6 Výhody zamestnávania invalidných ľudí

zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti

Osoby so zdravotným postihnutím patria medzi znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, preto je ich zamestnávanie osobitne podporované.

Zamestnávať zdravotne postihnutých je pre zamestnávateľa aj výhodné – za zamestnanca s ťažkým zdravotným postihnutím odvádza o polovicu nižšie odvody na zdravotné poistenie a na takehoto zamestnanca môže poberať rôzne príspevky.

5.9.7 Hľadanie práce

Diskriminovať uchádzača o zamestnanie z dôvodu, že trpí nejakým ochorením, je v SR zakázané. Zamestnávateľ je povinný zaobchádzať s uchádzačmi o zamestnanie aj so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou antidiskriminačným zákonom (zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou).

Ľuďom so zdravotným postihnutím majú pri hľadaní práce pomáhať aj agentúry podporovaného zamestnávania. Zoznam agentúr podporovaného zamestnávania je zverejnený na stránke Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (www.upsvar.sk).

